

# Instytut Pamięci Narodowej - Gdańsk

<https://gdansk.ipn.gov.pl/pl2/aktualnosci/153269,W-audycji-Przystanek-Historia-w-Polskim-Radiu-o-odtwarzaniu-materialow-archiwaln.html>  
03.05.2024, 18:23

## **W audycji „Przystanek Historia” w Polskim Radiu o odtwarzaniu materiałów archiwalnych zniszczonych przez SB - 27 października 2021**

**Audycja została wyemitowana o godz. 19.29 na antenie Programu I Polskiego Radia**



Oddziałowe Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach, jako jedyne w kraju, przejęło w 2001 roku od Delegatury Urzędu Ochrony Państwa w Katowicach 267 worków ewakuacyjnych ze zniszczonymi aktami. – Rzeczywistość okazała się ciekawsza, bogatsza i niewiele mniej sensacyjna niż fabuła filmu „Psy”: dokumenty w ostatniej wręcz chwili uniknęły zniszczenia, odzyskują życie w rękach archiwistów i co więcej służą historykom do odtwarzania przeszłości, a prokuratorom z Biura Lustracyjnego do jej porządkowania w prowadzonych procesach – przyznaje dr Renata Dziechciarz, naczelnik pionu archiwalnego IPN w Katowicach.

Gość Programu 1 Polskiego Radia podkreśla, że do tej pory udało się odzyskać już połowę dokumentów. Zaznacza, że niszczenie dokumentów to nie była specyfika jedynie Katowic. Jesienią 1989 roku Służba Bezpieczeństwa w całej Polsce niszczyła dokumenty, pakowała je do worków i wywoziła na zniszczenie do papierni. – Natomiast specyfiką Katowic jest to, że kiedy w styczniu wydano rozkaz zaniechania niszczenia dokumentów, te pokawałkowane już kartki papieru włożono do worków i przekazano za protokołem najpierw Urzędowi Ochrony Państwa, a kiedy powstał Instytut Pamięci Narodowej przekazano je tej instytucji – wyjaśnia.

Dr Renata Dziechciarz opisuje, że odzyskiwanie dokumentów to ręczna, żmudna praca przypominająca układanie puzzli. Zaznacza też, że materiały były w różnym stopniu

zniszczenia. Czasami była to wydartą z czegoś i pogniecioną kartka, i trzeba było dojść, skąd pochodziła. Czasem były to kartki przedarte na dwie lub cztery części. – Ale przed nami trudniejsza część pracy, bo są kartki często podarte na kilkadziesiąt kawałków – mówi. A dodatkowo są przemieszane i trzeba z tych fragmentów stworzyć jednorodny obraz, a nie ma, jak w puzzlach, przykładowego obrazka, więc nie wiadomo, jak kartka wyglądała przed zniszczeniem.

Dokumenty są bardzo różne. Część pochodzi z czasów tuż po II wojnie światowej i dotyczy niepodległościowego podziemia czy osób wpisanych na niemiecką listę narodowościową. Ale są też dokumenty z lat 70. i 80., dotyczące solidarnościowej opozycji, a więc członków KOR, NZS czy Solidarności. Są też Teczki Operacyjne na Księdza, zakładane osobom, które wstąpiły do seminarium duchownego. Takie teczki niszczone w pierwszej kolejności w 1989 roku. – Znalaziono też 60 rolek mikrofilmów akt operacyjnych, ale też negatywy zdjęć robionych osobom inwigilowanym --wyjaśnia dr Dziechciarz.

### **Poza tym w audycji:**

- Armia Wyzwolenia. Antykomunistyczna organizacja młodzieżowa w Krakowie w latach 1967– 1970. Gość: Maria Konieczna (Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Krakowie).
- [Książka Michała Zichlarza „Stefan Żywotko. Ze Lwowa po mistrzostwo Afryki”](#). Kim sir Alex Ferguson jest dla Manchesteru United czy Arsène Wenger dla Arsenalu, tym Stefan Żywotko dla JS Kabylie, klubu Kabylów z Algierii, gdzie z powodzeniem i z wielkimi sukcesami pracował przez prawie 14 lat, sięgając po kolejne mistrzostwa i triumfy na kontynencie afrykańskim, na długo przed tym, zanim sukcesy świętował tam Henryk Kasperczak. Do dziś wiele osób, nie tylko w Algierii, pamięta o polskim trenerze, który w styczniu 2020 roku skończył 100 lat! Historia tego pochodzącego z Kresów szkoleniowca to historia nie tylko polskiego futbolu.
- Było/ Będzie i artykuły z portalu [przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl).

## **POSŁUCHAJ AUDYCJI**

[Poprzednia audycja: „Przystanek Historia”, 13 października 2021](#)

[Odcinki archiwalne na portalu przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl)

\* \* \*

Cykl audycji „Przystanek Historia” jest realizowany wspólnie przez Instytut Pamięci Narodowej i Program I Polskiego Radia. Rozmowy poświęcone są ważnym wydarzeniom, które wpłynęły na dzieje Polski w XX wieku oraz ludziom, którzy tę historię tworzyli.